1861 FABRIKA

Karl Jenkins

Mše za mír

THE ARMED MAN

18. 11. 2023

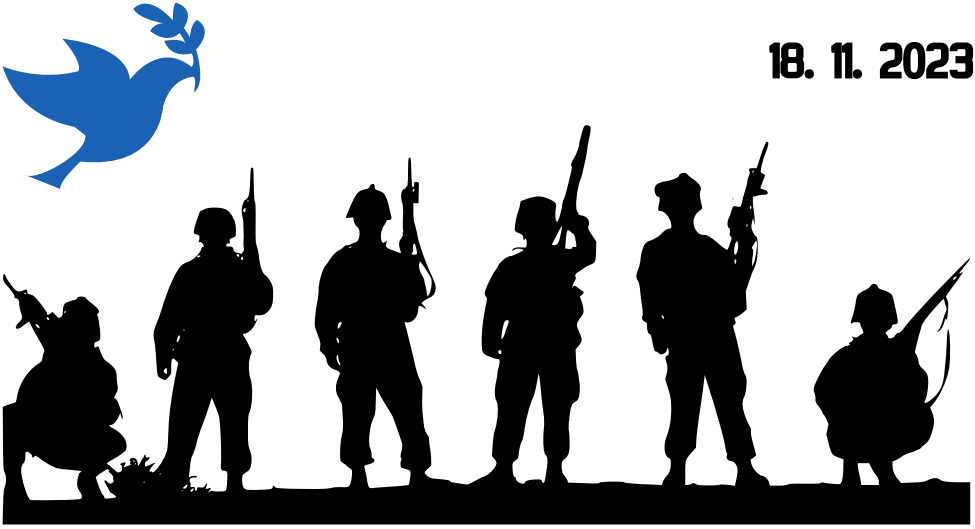

Program

Ludwig van Beethoven: 2. věta (Allegretto) ze symfonie č. 7

Karl Jenkins: The Armed Man (A Mass for Peace)

Pěvecký sbor Ještěd (sbormistr Marek Müller)
Děčínský pěvecký sbor (sbormistr Jiří Holubec)
Podkrkonošský symfonický orchestr

diriguje Marek Müller

soprán Radka Černíková, alt Jana Kubicová,
tenor Milan Suchánek, bas Aleš Štekláč
muslimská modlitba Ali Jagarkhwin

Hudba provází vojáka všude. Začne to bubínkem, když pochoduje na cvičišti, a skončí trubkou, když mu hrají večerku na vojenském pohřbu. Vlastně už u náboru vojáků bývá hudba (jako dosvědčuje třeba původ slováckého verbuňku). Polnice strukturuje vojákův čas a vede jeho kroky, jako když se troubí k útoku. Zpěv vojska může zahnat nepřítele, nebo mu aspoň nahnat strach.

Válka ovšem také patří k vůbec nejčastějším námětům, s jakými se v hudbě setkáme. Bitevní vřavu znázorňují battaglie 16. a 17. století či Beethovenovo Wellingtonovo vítězství. Hudba často vzniká na počest vyhraných bitev (Čajkovského Předehra 1812) nebo k uctění památky padlých (Berliozovo Requiem). Také Beethovenova symfonie č. 7, jejíž druhá věta otevře dnešní koncert, byla premiérována v roce 1813 ve Vídni na dobročinném koncertě ve prospěch vojáků raněných v bitvě u Hanau, v níž Rakouské a Bavorské vojsko podlehlo Napoleonovi.

Někdy je vojenská tematika spíše nenápadná, jako v případě písně L'homme armé, která je skryta v desítkách mešních vícehlasých kompozic renesančních skladatelů. V 15. století se rozšířila takzvaná tenorová mše, kdy se ve všech částech mešního ordinaria nachází v tenoru stejná

melodie (jako takzvaný cantus firmus). Původně šlo o gregoriánský chorál, ale brzy se místo něj objevují světské písně, klidně milostné. Že něco takového v liturgické hudbě nevadilo, můžeme vysvětlit jednak tím, že tehdy světský a duchovní život nebyly od sebe tak odděleny jako dnes, jednak tím, že melodie schovaná v tenoru vlastně není pořádně slyšet, pokud o ní nevíme nebo ji nevidíme v notách. No a ze všech světských písní byla zdaleka nejrozšířenější právě píseň Ozbrojený muž (L'homme armé). Jejího autora neznáme, ale nejde skoro jistě o píseň lidovou. Vznikla nejspíš v první polovině 15. století. Není ani jasné, o jakého ozbrojence se má vlastně jednat. Může souviset se stoletou válkou, může odkazovat ke Karlu Smělému, burgundskému vévodovi, ale také může symbolizovat samotného Krista, jako toho, kdo vede rytíře na křížové výpravě, neboť Karel byl rovněž hlavou Řádu zlatého rouna. Onen zbrojnoš může také souviset s tureckým nebezpečím v polovině 15. století. A dost pravděpodobně různí skladatelé, kteří píseň L'homme armé ve svých mších použili, měli pro její užití rozličné pohnutky, některé mohly být čistě hudební.

Karl Jenkins použil píseň L'homme armé zcela jinak. Neukryl ji do tenoru, ale nechává ji zaznít jako hlavní melodii první a poslední věty. Navíc v obou podobách, ve kterých se tato melodie z hlediska modality („stupnic") objevuje. Na začátku je to podoba mohli bychom říci „mollová", na konci optimističtější „durová". Hluboké poselství Jenkinsovy hudby můžeme spatřit i v tom, jakým způsobem nám touto středověkou písní připomíná, že válka tu byla vždy a že některé sváry nechtějí skončit ani po staletích.

Kéž k nám zvuk války doléhá jen z hudby, s poselstvím poslední části Jenkinsovy mše: lepší je mír.

Roman Mlejnek

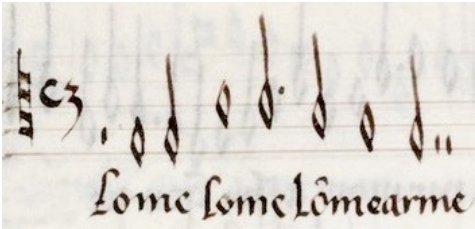

Mellon chansonnier, 2. polovina 15. století

Sir Karl Jenkins (*1944), velšský hudebník a skladatel, se narodil a vyrostl na poloostrově Gower v jižním Walesu v rodině místního varhaníka a sbormistra. Svou vlastní hudební kariéru započal jako hobojista v Národním jazzovém orchestru velšské mládeže. Poté studoval na Univerzitě Cardiff a na Královské akademii hudby v Londýně. K hoboji si přibral i hru na saxofon a klávesy a brzy se etabloval jako jazzový hudebník. V jazzu dokázal využít i svůj původní nástroj, hoboj. Od roku 1972 do roku 1984 byl členem rockové kapely Soft Machine. Od 90. let se věnuje klasické hudbě.

Jako skladateli se Jenkinsovi daří propojovat velmi rozdílné hudební styly, od klasické hudby po pop music, a čerpat z různých kultur po celé planetě. Jeho stěžejní projekt *Adiemus*, na kterém pracuje od 90. let, se umisťuje na prvních příčkách žebříčků klasické hudby. Mezi jeho další hudební díla patří např. *Requiem* (2005), *Stabat Mater* (2008), *Gloria/Te Deum* (2010), *Moteta* (2014) nebo *Písně milosrdenství a vykoupení* (2019). Nejspíš nepřekvapí, že Jenkinsova skladba *Tros y Garreg* zazněla i při slavnostní korunovaci britského krále Karla III.

Rozsáhlá duchovní kantáta Karla Jenkinse ***The Armed Man: A Mass for Peace*** byla vytvořena na zakázku pro britské muzeum The Royal Armouries (Královská zbrojnice) a poprvé bylo provedeno v roce 2000 Londýnským filharmonickým orchestrem a Národním mládežnickým sborem Velké Británie pod vedením samotného autora. Je to skladba, která reflektuje konec 20. století, z hlediska válečných konfliktů nejničivějšího století lidstva, a s nadějí hledí do mírové budoucnosti. Dílo bylo věnováno obětem kosovského konfliktu.

Rámec díla, složeného ze třinácti vět (částí), tvoří tradiční katolická mše (části *Kyrie*, *Sanctus*, *Agnus Dei* a *Benedictus*), ale to, co činí celou skladbu tak osobitou, je použití nejrůznějších textů z různých náboženství a kultur. Dílo tak symbolicky ukazuje, že hudba je prostředkem propojení lidí celého světa.

1. The Armed Man (L'Homme Armé) Ozbrojený muž

Úvodní věta *The Armed Man*, jež dává jméno celému dílu, začíná rytmem pochodujících bubnů a flétnou, která hraje melodii francouzské písně z 15. století. Slova této písně, opěvující ozbrojeného muže, poté zazní ve sborovém podání.

L'homme, l'homme, l'homme armé,	Muže, muže, ozbrojeného muže,
l'homme armé,	ozbrojeného muže,
l'homme armé doit on douter,	ozbrojeného muže má se člověk
doit on douter?	bát, má se člověk bát?
On a fait partout crier	Všude zněl křik,
que chacun se viegne armer	aby se každý vyzbrojil
d'un haubregon de fer.	železným brněním.
L'homme, l'homme, l'homme armé,	Muže, muže, ozbrojeného muže,
l'homme armé,	ozbrojeného muže,
l'homme armé doit on douter.	ozbrojeného muže se má člověk bát.

2. Call to Prayers Svolávání k modlitbě (Azán)

Muezzin z minaretu mešity svolává arabsky k tradiční muslimské modlitbě.

Allahu Akbar	Bůh je převeliký.
Ashadu An La Illa-L-Lah	Dosvědčuji, že není boha kromě Boha.
Ashadu Anna Muhammadan Rasulu-l-lah	Dosvědčuji, že Muhammad je Prorokem Božím.
Hayya Ala-s-salah	Vzhůru k modlitbě!
Hayya Ala-l-Falah	Vzhůru k úspěchu!
Allahu Akbar	Bůh je převeliký.
La Illaha il la-lah	Není boha kromě jediného a opravdového Boha.

3. Kyrie Kyrie

Řecká slova *Kyrie eleison* tvoří tradičně úvodní část latinské mše. Po slavnostním orchestrálním úvodu zazní v sopránovém sólu hlavní nápěv, který následně přebírá sbor. Prostřední část *Christe eleison*, jakýsi renesanční kontrapunkt à la Palestrina, působí však naprosto odlišným dojmem. Sbor se pak opět vrací k původnímu tématu této věty.

Kyrie eleison.	Pane, smiluj se.
Christe eleison.	Kriste, smiluj se.
Kyrie eleison.	Pane, smiluj se.

4. Save Me from Bloody Men Zachraň mne před těmi, kdož prolévají krev

Tuto část díla, jejíž text vychází ze dvou biblických žalmů (*Žalmu 56* a *Žalmu 59*), zpívají pouze mužské sborové hlasy jako gregoriánský chorál. Jde o modlitbu k Bohu, ve které je vyjádřen strach z nepřátelských vojsk. Závěrečná fráze je však přerušena náhlým osudovým úderem bubnu, který rozptýlí jakýkoli pocit, že vše bude dobré.

Be merciful unto me, O God:
Smiluj se nade mnou, Bože,
For man would swallow me up.
neboť po mně šlape člověk.
He's fighting daily oppresseth me.
Válečník mě denně utiskuje.
Mine enemies would daily swallow me up
Denně po mně šlapou mí nepřátelé,
For they be many that fight against me.
neboť těch, kdo brojí proti mně, je mnoho.
O thou most high.
Ó, Ty Nejvyšší.
Defend me from them that rise up against me.
Ochraňuj mne před těmi, kdož povstávají proti mně.
Deliver me from the workers of iniquity,
Vysvoboď mě od těch, kdo páchají nepravost,
And save me from bloody men.
A zachraň mne před těmi, kdož prolévají krev.

5. Sanctus Sanctus

Mešní část *Sanctus* bývá částí radostnou a oslavnou. Nicméně zde kombinace bicích a žesťových nástrojů a sboru v osudovém pravidelném rytmu připomíná spíš pochod vojska jdoucího do bitvy, což ostře kontrastuje s nadějným vyzněním textu.

Sanctus, Sanctus, Sanctus,
Svatý, svatý, svatý,
Dominus Deus Sabaoth
Pán Bůh zástupů,
Pleni sunt caeli et terra gloria tua.
Nebe i země jsou plny tvé slávy.
Hosanna in excelsis.
Hosana na výsostech.

6. Hymn Before Action Hymnus před bojem

Slova 6. věty díla jsou převzata ze stejnojmenné vlastenecké básně Rudyarda Kiplinga vydané roku 1896 ve *sbírce The Seven Seas (Těch sedm moří)*. Jde o jakousi modlitbu vojáků sbírajících síly pro boj a připravujících se přinést oběť nejvyšší.

The earth is full of anger,
Země je plná zloby,
The seas are dark with wrath,
moře jsou temná hněvem,
The Nations in their harness
vyzbrojené národy
Go up against our path:
se zvedají proti nám.
Ere yet we loose the legions—
Dřív, než legie vyrazí,
Ere yet we draw the blade,
dřív, než tasíme ostří meče,
Jehovah of the Thunders,
Jehovo hromu,
Lord God of Battles, aid!
Pane Bože bitev, pomoz!

High lust and froward bearing,
S mocnou touhou a postojem vpřed,
Proud heart, rebellious brow,
S pyšným srdcem, vzdorným čelem,
Deaf ear and soul uncaring,
hluší a s bezcitnou duší
We seek Thy mercy now!
prosíme teď o Tvé slitování!
The sinner that forswore Thee,
Hříšník, který se Tě vzdal,
The fool that passed Thee by,
hlupák, který si Tě nevšímal,
Our times are known before Thee
Ty víš, kolik času nám zbývá,
Lord, grant us strength to die!
Pane, dej nám sílu zemřít!

7. Charge! Vpřed!

7. věta oratoria čerpá z textů dvou autorů, Johna Drydena (*Píseň ke dni svaté Cecilie*, 1687) a Jonathana Swifta (jehož vlastní báseň vycházela z antických Horatiových ód, 1716). Celou část otevírají útočné fanfáry válečných trubek spolu se zvukem pochodových bubnů. Následuje sborový zpěv vyzývající k boji, po němž zahřmí bubny napodobující dělostřelbu. Vše končí hrůzostrašným křikem umírajících. Na bitevním poli se poté rozhostí děsivé ticho a jsou slyšet jen padající kapky deště. Ticho v závěru přeruší poslední osamělá trubka…

The trumpets loud clangor
Hlasité řinčení trubek
excites us to arms
nás volá do zbraně
with shrill notes of anger
pronikavými tóny hněvu
and mortal alarms.
a smrtelného strachu.

How blest is he
Požehnaný je ten,
who for his country dies.
kdo pro svou zemi umírá.

The double double beat
Ten dvojitý, dvojitý úder
of the thundering drum
hřmícího bubnu
cries „Hark, the foes come!“
křičí: „Slyš! Nepřátelé jdou!“
Charge, 'tis too late to retreat.
Vpřed, je příliš pozdě na ústup.

8. Angry Flames Hněvivé plameny

Část *Angry Flames* popisuje děsivé scény po dopadu atomové bomby na město Hirošima v roce 1945. Japonský básník Sančiki Tóge, z jehož sbírky *Básně atomové bomby* (1951) text pochází, byl ve svých 28 letech přímým účastníkem této hrůzostrašné události.

Pushing up through smoke,
Prodírá se skrz dým
From a world half darkened
ze světa potemnělého
By overhanging cloud
vznášejícím se mračnem,
The shroud that mushroomed out.
ten rubáš, jenž jako hřib
And struck the dome in the sky
udeřil na nebeskou klenbu.
Black, red, blue,
Černé, rudé, modré,
Dance in the air,
tančí vzduchem
Merge
spojujíce se.
Scatter glittering sparks
already tower
Změť třpytivých jisker ční
Over the whole city.
nad celým městem.
Quivering like seaweed
Vlajíc jako chaluhy,
The mass of flames spurts forward,
množství plamenů šlehá do výše,
Popping up in the dense smoke,
derouc se skrz hustý dým,
Crawling out,
plazíc se
Wreathed in fire
ověnčeno ohněm.
Countless human beings
Nespočet lidských bytostí
On all fours.
na kolenou
In a heap of embers that erupt and subside,
v hromadě uhlíků, které
vybuchnou a padnou,
Hair rent,
vyrvané vlasy,
rigid in death,
ztuhlé smrtí,
There smoulders a curse.
tam doutná kletba.

9. Torches Pochodně

Tematicky tato věta vytváří s předchozí částí *Angry Flames* jakousi paralelu. Z hlediska textu jde totiž o výňatek ze staroindického eposu *Mahábhárata* (kniha 1, kapitola 228), ve kterém jsou popsány hrůzy a strádání zvířat umírajících při požáru lesa.

The animals scattered in all directions,
Zvěř se rozprchla do všech stran,
screaming terrible screams.
vydávajíc šílený řev.
Many were burning,
Mnozí tvorové hořeli,
others were burnt.
další byli popálení.
All were shattered
Všichni byli zděšení
and scattered mindlessly,
a bezhlavě se rozutekli
their eyes bulging.
s očima vypoulenýma strachem.
Some hugged their sons,
Někteří svírali své syny,
others their fathers and mothers,
jiní své otce a matky
unable to let them go,
neschopni je opustit,
and so they died.
a tak zemřeli.
Others leapt up in their thousands,
Tisíce dalších vyskočily,
faces disfigured
tváře znetvořené,
and were consumed by the fire.
a byli pohlceni ohněm.
Everywhere were bodies
Všude na zemi ležela
squirming on the ground,
svíjející se těla
wings, eyes and paws all burning.
s hořícími křídly, očima a tlapami.
They breathed their last
Vydechli naposledy
as living torches.
jako živé pochodně.

10. Agnus Dei Agnus Dei

Po traumatickém válečném zážitku přináší melodické Agnus Dei naději na mír.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
Beránku Boží, který snímáš hříchy světa,
miserere nobis.
smiluj se na námi.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
Beránku Boží, který snímáš hříchy světa,
dona nobis pacem.
daruj nám pokoj.

11. Now the Guns Have Stopped Teď zbraně umlkly

Text 11. věty je autorským příspěvkem samotného zadavatele skladby. Autorem veršů je totiž Guy Murray Wilson, britský vojenský historik a v letech 1988–2002 ředitel muzea The Royal Armouries. Jde o slova osamělého přeživšího truchlícího nad smrtí přítele v bitvě.

Silent, silent, now,
Tichý, tichý teď,
Now the guns have stopped.
teď zbraně umlkly.
I have survived all,
Já jsem vše přežil,
I who knew I would not.
já, který jsem věděl, že zemřu.
But now you are not here.
Ale ty tu teď nejsi.
I shall go home, alone;
Půjdu domů, sám;
And must try
a musím se snažit
to live life as before
žít život jako dřív
And hide my grief.
a skrýt svůj žal.
For you, my dearest friend,
Pro tebe, můj nejdražší příteli,
Who should be with me now,
jenž bys teď měl být se mnou,
Not cold, too soon,
a ne tak brzy bez života,
And in your grave,
ve vlastním hrobě,
Alone.
sám.

12. Benedictus Benedictus

Část *Benedictus* je uvedena krásným poklidným violoncellovým sólem, které pak přebírá v nápěvu sbor. Znovu nastolený mír vede k radosti (*Hosanna*), ale poté se opět vrací klidná nálada.

Benedictus, qui venit
in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.
Benedictus, qui venit
in nomine Domini.

Požehnaný, jenž přichází
ve jménu Páně.
Sláva na výsostech.
Požehnaný, jenž přichází
ve jménu Páně.

13. Better is Peace Lepší je mír

V závěrečné, a nejdůležitější části celé skladby lze odlišit několik různých hudebních i myšlenkových motivů. Skladatel se zprvu vrací k hudebním tématům ze začátku skladby a sólisté poté znovu připomenou téma o ozbrojeném muži *L'homme armé* prezentované tentokrát formou fugy. Stěžejní text „Lepší je mír než válka" je citátem ze středověkého rytířského románu *Artušova smrt*, jehož autorem byl Sir Arthur Malory.

Slova navazující části oslavující nové tisíciletí vycházejí z novoroční básně Alfreda Tennysona z roku 1850 *Ring Out, Wild Bells (Zvoňte, divé zvony)*, která odkazuje na anglický zvyk zvonění zvonů o půlnoci na Silvestra, tedy na symbolické loučení se starým rokem a přivítáním toho právě začínajícího.

Nástroje pak najednou ztichnou. Celou *Mši za mír* zakončuje hymnus na slova ze *Zjevení svatého Jana*, jejž sbor zazpívá a cappella (bez doprovodu).

Better is peace than always war,
Lepší je mír než stálá válka
And better is peace than evermore war,
a lepší je mír než věčná válka
And better and better is peace.
a lepší a lepší je mír.
Better is peace than always war
Lepší je mír než stálá válka.

L'homme, l'homme, l'homme armé,
Muže, muže, ozbrojeného muže,
l'homme armé,
ozbrojeného muže,
l'homme armé doit on douter,
ozbrojeného muže má se člověk bát,
doit on douter?
má se člověk bát?

Better is peace than always war,
Lepší je mír než stálá válka
And better is peace than evermore war,
a lepší je mír než věčná válka
And better and better is peace.
a lepší a lepší je mír.
Better is peace than always war
Lepší je mír než stálá válka.

Ring, ring, ring, ring,
Zvoňte, zvoňte, zvoňte, zvoňte,
Ring, ring, ring, ring,
zvoňte, zvoňte, zvoňte, zvoňte.
Ring, ring, ring, ring,
Zvoňte, zvoňte, zvoňte, zvoňte,
Ring, ring, ring, ring,
zvoňte, zvoňte, zvoňte, zvoňte.

Ring out the thousand wars of old.
Odzvoňte tisícům starých válek.
Ring in the thousand years of peace.
Zvoňte pro tisíc let míru.
Ring out the old,
Odzvoňte starému,
ring in the new,
zvoňte novému,

Ring, happy bells, across the snow.
zvoňte, šťastné zvony, po sněžné pláni.

The year is going, let him go.
Rok odchází, nechte ho jít.
Ring out the false,
Odzvoňte lžím,
ring in the true.
zvoňte pravdě.

Ring out old shapes of foul disease.
Odzvoňte přízrakům chorob.
Ring out the narrowing lust of gold.
Odzvoňte touze po zlatě.
Ring out the thousand wars of old.
Odzvoňte tisícům starých válek.
Ring in the thousand years of peace.
Zvoňte pro tisíc let míru.

Ring, ring, ring, ring,
Zvoňte, zvoňte, zvoňte, zvoňte,
Ring in the thousand years of peace.
Zvoňte pro tisíc let míru.

Ring in the valiant man and free,
Zvoňte udatnému a svobodnému muži,
The larger heart, the kindlier hand.
Čím otevřenější srdce, tím laskavější ruka.
Ring out the darkness of the land,
Odzvoňte zemské temnotě,
Ring in the Christ that is to be.
Zvoňte Kristu, jenž přichází.

The year is going, let him go.
Rok odchází, nechte ho jít.
Ring out the false,
Odzvoňte lžím,
ring in the true.
zvoňte pravdě.

Ring, ring, ring, ring,
Zvoňte, zvoňte, zvoňte, zvoňte,
Ring, ring, ring, ring,
zvoňte, zvoňte, zvoňte, zvoňte.
Ring, ring, ring, ring,
Zvoňte, zvoňte, zvoňte, zvoňte,
Ring, ring, ring, ring,
zvoňte, zvoňte, zvoňte, zvoňte.

God shall wipe away all tears
Bůh setře všechny slzy z očí
And there shall be no more death,
a nebude již smrti
Neither sorrow, nor crying,
ani žalu, ani nářku
Neither shall there be anymore pain.
a nebude již žádné bolesti.
Praise the Lord, praise the Lord, praise the Lord.
Chvalte Pána, chvalte Pána, chvalte Pána.

*Překlad textů do češtiny a informace o díle na základě níže uvedených zdrojů vytvořila **Štěpánka Fantová**.*

BROWN, Stuart. The Armed Man: (A Mass for Peace). *British Choirs on the Net: Founded 1995* [online]. London: Phillip Tolley, 1995, 2000 [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: http://www.choirs.org.uk/prognotes/Jenkins%20The%20armed%20man.htm

The Armed Man, A mass for Peace. *Choir of the Earth* [online]. London: The Self-Isolation Choir Limited, 2021 [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: https://choiroftheearth.com/the-armed-man

Biblenetcz: Český ekumenický překlad [online]. Praha: Česká biblická společnost, 2000 [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: http://www.biblenet.cz/

DRYDEN, John. A Song for St. Cecilia's Day, 1687. *Poetry Foundation* [online]. Chicago: The Poetry Foundation, 2005 [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: https://www.poetryfoundation.org/poems/44185/a-song-for-st-cecilias-day-1687

SWIFT, Jonathan. The Poems of Jonathan Swift. *Project Gutenberg* [online]. Salt Lake City: Project Gutenberg Literary Archive Foundation, 2004 [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: https://www.gutenberg.org/files/13621/13621-h/13621-h.htm#link2H_4_0101

Salát (islám). *Wikipedia* [online]. Mountain View: Nadace Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sal%C3%A1t_(isl%C3%A1m)

LORD TENNYSON, Alfred. Ring Out, Wild Bells. *Poem Analysis* [online]. London: Poem Analysis Copyright, 2002 [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: https://poemanalysis.com/alfred-tennyson/ring-out-wild-bells/

Marek Müller (*1990) začal v roce 2005 studovat hru na klavír na Konzervatoři v Teplicích. V roce 2008 si ke studiu přibral i obor dirigování u Mgr. Jana Valty. V roce 2011 absolvoval hru na klavír a v květnu 2013 v oboru dirigování. Mezi roky 2010–2015 byl uměleckým vedoucím Brixiho Komorního Souboru Teplice. Hlavním sbormistrem libereckého pěveckého sboru Ještěd je od roku 2016. V letošním roce Marek uspěl v konkurzu na dirigenta Ústřední hudby Armády České republiky, kde působí od července tohoto roku.

Liberecký **Pěvecký sbor Ještěd** byl založen v roce 1907 a v současné době má na 80 členů, z drtivé většiny čistě amatérských. Všestrannost repertoáru Ještědu dokazují skladby renesance, baroka, klasicismu, romantismu i hudby nejsoučasnější, včetně úprav lidových písní a jazzových skladeb. Největších úspěchů dosáhl Ještěd za působení doc. Josefa Pazderky v letech 1948 – 1979 (1. místo Llangollen - Velká Británie, absolutní vítězství Gisors - Francie, 1. místo Arezzo - Itálie a další). Další velice úspěšné období bylo spjato se sbormistrem Petra Pálkou, který přivedl novou generaci zpěváků, a Ještěd opět přivážel ocenění a vítězství ze soutěží a festivalů. Od roku 2016 je sbormistrem Marek Müller a sbor opět sklízí úspěchy (např. stříbrné pásmo ze soutěžního festivalu ve Španělsku).

www.jested-choir.cz

Děčínský pěvecký sbor je smíšený sbor, který má přibližně 50 členů různého věku, od studentů po zkušené zpěváky. V repertoáru sboru jsou písně duchovní i světské, umělé i lidové, veselé i vážné, autorů českých i zahraničních, současných i minulých. Založení Děčínského pěveckého sboru inicioval v roce 1982 pan Josef Waldmann, který byl vedoucím a dirigentem sboru 10 let. Od roku 1993 sbor účinkuje pod uměleckým vedením Prof. Jiřího Holubce. V minulých letech se Děčínský pěvecký sbor několikrát umístil ve Zlatém pásmu mezi nejlepšími pěveckými sbory na Mezinárodním festivalu adventní hudby v Praze, mnohokrát vystupoval na koncertech a festivalech v Rakousku, Chorvatsku, Dánsku, Velké Británii, Německu, Itálii, Litvě, Maltě, Švýcarsku, Slovensku a Španělsku.

www.dps.decin.cz

Podkrkonošský symfonický orchestr byl založen v roce 1954 Jiřím Matlasem, který postupně vybudoval věhlasné těleso, které koncertovalo až do roku 1990. Ve své nové podobě vznikl PSO v roce 2007 jako samostatný spolek. Hraje v něm přes 80 hudebníků z okruhu zhruba 100 kilometrů kolem Semil, kde orchestr sídlí. Věnuje se převážně symfonické hudbě 19. století, ale uvádí i novější hudbu včetně filmové a populární. Jako hosty si zve významné české sólisty (Marie Fajtová, Ivan Ženatý). Pravidelně spolupracuje s různými uměleckými subjekty regionu. V roce 2017 převzal Cenu Města Semily za "souznění hudebníků všech věkových kategorií, nevšední umělecké zážitky a skvělou reprezentaci města". V roce 2022 orchestr vystoupil v rámci doprovodného programu festivalu Smetanova Litomyšl. Za dirigentským pultem PSO se v posledních letech střídají Josef Kurfiřt, Martin Hybler a Marek Müller.

www.pso.ic.cz

Spojené sbory a PSO na generální zkoušce 5. 11. 2023

Ali Jagarkhwin se narodil v roce 2001 v irácké části Kurdistánu, v 350tisícovém městě Duhok nedaleko hranic s Tureckem a zároveň cca 80 km severně od Mosulu. Ve své domovině pracoval jako prodavač v IT obchodě nebo instalatér, v České republice žije od roku 2017, vyučil se kuchařem a kadeřníkem. Od roku 2022 provozuje v Bořkovské ulici v Semilech bistro „Istanbul kebab“.

I. housle
Jaroslava Petrásková
Magdalena Čapková
Šárka Košťálová
Veronika Svobodová
Tereza Slačíková
Kristýna Kalkusová
Šárka Lochmanová
Jiří Plucha
Vojtěch Tichý
Dominik Carda
Nina Marková
Viola Janáková

II. housle
Hana Červenková
Matěj Sucharda
Miroslava Hubačíková
Diana Kábelová
Josef Stolín
Vlasta Pospíšilová
Žaneta Hubačíková
Sára Bažantová
Anna Procházková
Barbora Kaplanová
Julie Pospíšilová
Adéla Šilhánová

violy
Jan Hudousek
Zuzana Formáčková
Karel Korál
Martin Brož
Matěj Kraus
Ludmila Brázdilová
Štěpánka Kačírková
Simona Štejfová
Kristýna Poláková
Monika Vyšanská
Jana Škaloudová

violoncella
Jiří Sládeček
Adam Šulc
Josef Mlčoch
Kristýna Davídková
Tereza Kábelová
Adéla Zajptová
Adeline Činčurová
Eliška Nosková

kontrabasy
Roman Mlejnek
Lenka Vaníčková
Rostislav Rež
Jan Tomeš

flétny
Tereza Jakubů
Jana Podzimková Kozlová
Pavlína Drmlová

hoboje
Martin Švancar
Nikola Žáková

klarinety
Anna Dvořáková
Matěj Kraus
Jan Bubeník

fagoty
Hynek Řezníček
Pavel Rensa

kontrafagot
Bedřich Kameník

lesní rohy
Adam Varmuža
Lenka Libenská
Vojtěch Závěrka
Štěpánka Černá
David Kubeš

trubky
Libor Velísek
Martin Petrák
Štěpán Runát
Jakub Prozinger

pozouny
Marek Hauschwitz
Michaela Heřmanová
Daniela Kvapilová
Vojtěch Stříbrný

tuby
Jan Roudnický
Jan Bařinka

bicí nástroje
Petr Holubička
Jičí Trnka
Lucie Zuzánková Holubičková
Johanka Pastorová
Marcela Jandová

Fabrika 1861

Roku 1857 koupil českodubský podnikatel Franz Schmitt areál někdejší papírny z roku 1717 v dnešní ulici 3. května v Semilech, kde od roku 1851 fungovala tkalcovna ovčí vlny s tiskárnou látek. Výrazně ho rozšířil a proměnil v moderní továrnu, jejíž hlavní výrobní artikl – šátky – začal postupně ve velkém dodávat do celé Evropy, Jižní Ameriky, Číny nebo Japonska. V roce 1861 začal na druhé straně dnešních Semil budovat areál, který v širokém okolí neměl obdoby a byl dáván za vzor i v rámci monarchie. Během pár let v něm totiž vznikly nejen tkalcovna s přádelnou bavlny pro až 1700 zaměstnanců, ale i obytné domy, obchody, škola, hotel nebo poštovní a telegrafní úřad. Tovární kolonie „**Iserthal**“ („Jizerodolí“) byla v podstatě soběstačná a i navenek působila, jako by snad byla samostatným městem.

Zakladatel **Franz Schmitt** (1824 – 1884) byl jedním z nejvýznamnějších podnikatelů své doby - do jeho „Schmittových závodů“ spadaly i tři továrny v Českém Dubu a jedna v Žitavě. Krom toho provozoval také obchodní domy ve Vídni a v Praze. Roku 1869 byl povýšen na rytíře, o tři roky později se stal čestným občanem Semil a v roce 1874 členem Panské sněmovny Rakousko-Uherského parlamentu. Ve 30. letech 20. století se hospodářská krize nevyhnula ani Schmittovým závodům, které už v té době řídil Schmittův vnuk Hermann Blaschka. Továrny musely omezovat výrobu, a nakonec se dostaly do bankovní správy, až byl celý podnik roku 1940 prodán.

Více než noví majitelé se ale do dějin Fabriky 1861 zapsala válka. Textilní výroba byla pro nedostatek materiálu ještě více utlumována, až byla v březnu 1942 vládním nařízením přerušena úplně. V části areálu byl pak zřízen sklad potřeb pro válečné námořnictvo, než během roku 1944 na Semilsko přesunul z bombardovaného Německa část své výroby letecký koncern Junkers a jeho firma **Zittwerke**. Ve Fabrice 1861 jako největším ze závodů bylo hlavní sídlo firmy, pro kterou po necelý rok jejího fungování pracovalo stabilně na 2.400 osob - z větší části nuceně nasazených a žijících v narychlo postavených (a střežených) barákových táborech nebo různých provizorních ubytováních po hospodských sálech nebo školách. Přímo ve Fabrice 1861 (a to mimo jiné přímo v dnešním koncertním sále i v přízemí budovy, v níž je dnes večer bar) byly vyráběny díly do motorů známých bombardérů Junkers Ju 87 „Štuka“ nebo stíhaček Focke-Wulf. Později byly ve Fabrice 1861 v rámci speciálního „tajného oddělení“ též vyráběny a testovány proudové motory do stíhaček Messerschmitt Me 262.

Po skončení 2. světové války už strojírenská výroba v Semilech zůstala, jen se přesunula do areálu zmíněné tiskárny látek, kde v rámci CHARVÁT AXL

a.s. funguje dodnes. Do Fabriky 1861 se vrátila výroba textilu a její areál se stal centrem nově budovaného národního podniku sestávajícího se z řady textilek v Pojizeří a na Tanvaldsku, který později dostal název „Kolora“. Po privatizaci byla výroba utlumována a areál chátral. V současné době ho vlastní společnost Fabrika 1861 s.r.o. rodiny Kuršelových, která jej už čtvrtým rokem postupně proměňuje v kulturně-společenské centrum, ve kterém má ateliéry několik výtvarníků, kde se konají svatby a pořádají koncerty nebo výstavy. Při tom všem ale stále část Fabriky 1861 slouží svému původnímu účelu, když v ní Caledon textile s.r.o. vyrábí brokát nebo damašek.

Petr Holubička

CHVÁTAL, Tomáš. *Bílá místa konce války.* Semily: Muzeum a Pojizerská galerie Semily, příspěvková organizace, 2020

MIZERA, František. *Paměti města Semil a okolí, 2. nezměněné vydání.* Semily: Město Semily, 1997

VOTOČEK, Václav. *Místní a pomístní jména v Semilech, 2. aktualizované vydání.* Semily: Město Semily, 2015

https://fabrika1861.cz/historie/

https://www.muzeumceskydub.cz/488-slavni-na-ceskodubsku.html

Děkujeme za podporu

PSO děkuje svým sponzorům a mecenášům

Ondřej Kráčalík

manželé Runátovi

Poslední provedení Jenkinsovy mše The Armed Man:
26. 11. od 16:00 v Děčíně na zámku

Zveme také na vánoční koncerty:
Naši Krásní andělé
(pásmo koled složil a upravil Martin Hybler)
J. J. Ryba: Česká mše vánoční Hej mistře
PS Jizerka, PS Jizeran, PSO, diriguje Martin Hybler
15. 12. od 19:00 Turnov, KC Střelnice
17. 12. od 17:00 Semily, KC Golf